

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Crisismaatregel Wet verplichte ggz

Brochure voor professionals

Brochure crisismaatregel

Deze brochure is bedoeld voor professionals en bevat informatie over de crisismaatregel. De regels over verplichte zorg aan mensen met een psychische stoornis, waaronder de crisismaatregel, staan in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgz).

Doel

Het doel van de crisismaatregel is dat er verplichte zorg kan worden verleend zodat een crisissituatie kan worden afgewend als deze wordt veroorzaakt door iemand, die vermoedelijk lijdt aan een psychische stoornis en daardoor onmiddellijk dreigend ernstig nadeel veroorzaakt of dreigt te veroorzaken voor zichzelf, voor anderen of goederen.

Wie verleent de maatregel

De burgemeester neemt de crisismaatregel. Dat is de burgemeester van de gemeente waar betrokkene zich op dat moment bevindt. Hij kan dat alleen doen nadat hij door een psychiater is geïnformeerd over de actuele gezondheidstoestand van betrokkene. Ook moet hij betrokkene in de gelegenheid stellen te worden gehoord. Dat kan in de praktijk moeilijk zijn omdat het gaat om een crisissituatie en er vaak snel ingegrepen moet worden. Het is geen absolute verplichting. Hij moet *zo mogelijk* betrokkene horen en een crisissituatie zal dat vaak niet mogelijk maken, bijvoorbeeld omdat de betrokkene niet in staat is te worden gehoord of niet wil. Als horen niet mogelijk is, moet dit met redenen omkleed in de crisismaatregel opgenomen worden. De burgemeester kan het horen wel opdragen aan een ambtenaar of een andere persoon of partij. Het horen moet voor het afgeven van de maatregel gebeuren en nadat de psychiater de medische verklaring heeft opgemaakt. Het nemen van een crisismaatregel kan de burgemeester mandateren aan een wethouder. De burgemeester verstrekt de officier van justitie een afschrift van de crisismaatregel. De officier van vervolgens de rechter vragen om de crisismaatregel (die ten hoogste drie dagen geldig is) voort te zetten.

Voor wie

Een crisismaatregel kan worden verleend voor eenieder die vanwege het vermoeden van een psychische stoornis een onmiddellijk dreigend ernstig nadeel oplevert voor zichzelf, voor anderen of voor goederen. Er is geen minimumleeftijdsgrens aan verbonden.

Wie kan een crisismaatregel aanvragen

Iedereen kan in beginsel aangeven dat verplichte zorg nodig lijkt te zijn voor een derde, dus familie, burens, (in de praktijk vaak) zorgverleners of de politie. Het is niet nodig dat er al iets ernstigs is gebeurd, de kans daarop is voldoende. Maar die kans op ernstig nadeel moet natuurlijk wel reëel zijn. Het verstoren van de openbare orde zal op zich lang niet altijd voldoende zijn om een crisismaatregel te rechtvaardigen, er moet wel echt een crisissituatie zijn.

Criteria en procedure

De **criteria** voor een crisismaatregel zijn de volgende.

- Er is sprake van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. Dat nadeel hoeft zich niet te hebben gerealiseerd, de dreiging is voldoende.

- Het gedrag waaruit dit dreigend ernstig nadeel voortvloeit wordt vermoedelijk veroorzaakt door een psychische stoornis, wat moet zijn vastgesteld door een psychiater.
- Het ernstig nadeel kan worden weggenomen met een crisismaatregel.
- Betrokkene verzet zich tegen zorg.
- Er is geen tijd om de procedure voor een zorgmachtiging te volgen omdat het ernstig nadeel onmiddellijk dreigend is.

De **procedure** kent de volgende stappen.

- De psychiater stelt de medische verklaring op met de actuele gezondheidstoestand van de betrokkenen en zijn bevindingen over de criteria voor de crisismaatregel.
- De psychiater kan bij de officier van justitie informeren of er politiemutaties zijn of justitiële of strafvorderlijke gegevens. Deze gegevens moeten relevant zijn voor de beoordeling van het ernstig nadeel.
- De burgemeester kan de officier van justitie vragen of betrokkene eerdere titels had voor verplichte zorg (zoals zorgmachtigingen of eerdere Bopz-machtigingen).
- De burgemeester beslist op basis van alle beschikbare informatie (de medische verklaring, en indien van toepassing het historisch overzicht van eerder afgegeven maatregelen of machtigingen en de voorkeuren van betrokkene zoals geuit tijdens het horen, dan wel schriftelijk via een crisiskaart). Hij moet aangeven welke vormen van verplichte zorg mogen worden toegepast en dat advies en bijstand van de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp) mogelijk is, aan wie hij de persoonsgegevens van betrokkene verstrekt als betrokkene daar toestemming voor geeft. Verder moet de burgemeester een advocaat toevoegen (voor zover de betrokkene deze nog niet heeft en hier geen bedenkingen tegen heeft), een afschrift van zijn crisismaatregel en de medische verklaring onverwijld sturen naar betrokkene, zijn advocaat, de geneesheer-directeur, de inspectie, de officier van justitie, de vertegenwoordiger van de betrokkene en de gezinsvoogdijwerker, de laatste twee indien van toepassing. Ook moet de burgemeester aangeven dat betrokkene in beroep kan gaan tegen zijn beslissing.

Gevolgen crisismaatregel

- Heeft de burgemeester een crisismaatregel afgegeven dan moet hij die binnen 24 uur ten uitvoer laten leggen. Hij kan daarbij de hulp inroepen van ervaren zorgverleners, bijvoorbeeld ambulancepersoneel, dat de betrokkene vervoert naar de zorginstelling. Ook kan hij assistentie van de politie vragen. Dat laatste kan de burgemeester ook mandateren aan de hulpofficier van justitie.
- De politie en de zorgverleners kunnen elke plaats betreden waar de betrokkene zich bevindt.
- De politie mag ook tegen de wil van de betrokkene zijn woning binnentreden.
- De hulpverleners en de politie kunnen gevaarlijke voorwerpen van de betrokkene afnemen. Deze voorwerpen moeten worden bewaard, tenzij dat in strijd is met de wet, zoals bijvoorbeeld bij wapens en drugs.
- Ze mogen betrokkene daartoe aan kleding en lichaam onderzoeken.

Dit moet allemaal wel redelijkerwijs nodig zijn om op een verantwoorde manier uitvoering te geven aan de crisismaatregel.

Welke zorg

De burgemeester kan alle soorten verplichte zorg opleggen die de wet kent: naast opname ook o.a. gedwongen behandeling of medicatie, het beperken van bewegingsvrijheid, insluiting en toezicht. Een opname is overigens geen vereiste bij de crisismaatregel; die kan ook ambulante worden ingevuld met alle andere vormen van verplichte zorg, die in de crisismaatregel staan vermeld.

Uiteraard moet alle verplichte zorg voldoen aan de uitgangspunten van de wet en de toets van proportionaliteit, subsidiariteit, doelmatigheid en veiligheid kunnen doorstaan.

Als de burgemeester verplichte zorg oplegt, is de zorgaanbieder verplicht de betrokkene op te nemen of de verplichte zorg uit te voeren. Hij moet dan wel de schriftelijke last van de burgemeester hebben ontvangen.

Tijdelijke verplichte zorg voorafgaand aan een crisismaatregel

Indien verwacht wordt dat er een crisismaatregel wordt verleend, mag voorafgaand aan die crisismaatregel aan betrokkene verplichte zorg worden verleend. Dat kan gedurende maximaal 18 uur en maximaal 12 uur nadat betrokkene door de psychiater wordt onderzocht. Die periode moet zo kort mogelijk worden gehouden. De burgemeester kan dus niet nog uren wachten met het nemen van een beslissing als de psychiater al na drie of vier uur zijn medische verklaring heeft opgesteld en de burgemeester heeft geïnformeerd. Deze tijdelijke verplichte zorg kan verleend worden door bijvoorbeeld ambulancepersoneel, politieambtenaren of zorgprofessionals.

- Die verplichte zorg kan naast het bijvoorbeeld toedienen van medicatie tegen de wil van betrokkene ook inhouden dat betrokkene zijn vrijheid wordt ontnomen en dat hij wordt gebracht naar een plaats, waar de psychiater de betrokkene kan onderzoeken. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door iemand in een psycholance te vervoeren naar een speciaal daartoe ingerichte ruimte.
- Betrokkene mag alleen naar een politiecel worden gebracht indien er ook sprake is van verdenking van een strafbaar feit.

Degene die de tijdelijke verplichte zorg heeft toegepast moet dit melden aan de burgemeester en aan de zorgaanbieder.

Duur crisismaatregel

De burgemeester geeft de crisismaatregel af voor maximaal drie dagen.

Voortzetting crisismaatregel

Als de officier van justitie van mening is dat verplichte zorg noodzakelijk blijft om het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel af te wenden, dan dient hij een verzoek tot voortzetting van de crisismaatregel in bij de rechter. Dat moet hij doen uiterlijk op de dag volgend op die waarop hij de stukken van de burgemeester heeft ontvangen. Is die volgende dag een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag dan mag het de dag erna. De rechter moet vervolgens binnen drie dagen na de dag waarop het verzoek op de griffie binnenkomt, een beslissing nemen op dit verzoek.

De rechter zal op de zitting beoordelen of er voldaan is aan de eisen van een crisismaatregel, dus of er sprake is van een onmiddellijk dreigend ernstig nadeel door een vermoedelijke stoornis dat door de voortzetting van de crisismaatregel kan worden weggenomen. Hij heeft dezelfde informatie als de burgemeester en zal daarop moeten beslissen. Hij is verplicht de

betrokkene te horen, tenzij hij/zij dat niet wil. Ook zijn vertegenwoordiger en zijn advocaat moet hij horen. De officier van justitie kan ook bij de zitting aanwezig zijn. De rechter kan daarnaast een aantal andere mensen horen, zoals de zorgverantwoordelijke of de opsteller van de medische verklaring of bijvoorbeeld de wijkagent.

Is de rechter van oordeel dat niet meer voldaan is aan de voorwaarden voor een crisismaatregel dan geeft hij geen machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel af. Daarmee eindigen alle vormen van verplichte zorg voor betrokkene. Het afwijzen kan wanneer de rechter van oordeel is dat er geen vermoeden van een psychische stoornis (meer) is of dat er geen sprake (meer) is van daaruit voortvloeiend onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. Dat laatste kan gebeuren als bijvoorbeeld de toegediende medicatie goed heeft gewerkt of, zoals bij een drugspsychose, als de stoornis weer is uitgewerkt of zo is verbleekt dat er geen onmiddellijk dreigend ernstig nadeel meer is en dat ook niet meer te verwachten is.

Duur voortgezette crisismaatregel

Is wel voldaan aan alle vereisten dan kan de rechter de crisismaatregel voortzetten voor maximaal drie weken. Dan stopt de maatregel, tenzij de officier voor het einde ervan een verzoek heeft ingediend voor een zorgmachtiging. In dat geval loopt de crisismaatregel door totdat door de rechter is beslist op dat verzoek. Zo'n beslissing moet hij nemen binnen drie weken nadat het verzoek is ingediend. De crisismaatregel vervalt ook wanneer de rechter het verzoek om een zorgmachtiging afwijst of wanneer de geneesheer-directeur alle vormen van verplichte zorg onvoorwaardelijk beëindigt.

Geen hoger beroep

Tegen de beslissing van de rechter waarbij hij de crisismaatregel voortzet is geen hoger beroep mogelijk. Tegen de crisismaatregel zelf wel. Het instellen van beroep tegen een crisismaatregel heeft geen schorsende werking, dat wil zeggen dat de uitvoering van de crisismaatregel niet beëindigd wordt op het moment dat beroep wordt ingesteld.

Klachtrecht

De betrokkene of zijn (wettelijke) vertegenwoordiger kan een klacht indienen over de in het kader van tijdelijk verplichte zorg toegepaste zorg. Niet geklaagd kan worden over het optreden van de politie. Daarvoor is er een andere procedure, namelijk die van de Politiewet 2012. Evenmin kan geklaagd worden over de voortzetting van de crisismaatregel zelf. De klacht moet worden ingediend bij de klachtencommissie. Iedere zorgaanbieder is aangesloten bij een representatieve klachtencommissie. Er kan ook aan de klachtencommissie een schorsing gevraagd worden van de toegepaste verplichte zorg maar dat zal in geval van toegepaste verplichte zorg in het kader van de voorbereiding van een crisismaatregel weinig effect hebben. Is betrokkene het niet eens met de beslissing op de klacht dan kan hij daarvan schriftelijk en gemotiveerd beroep aantekenen bij de rechter.

Schadevergoeding

Bij het indienen van een klacht kan ook schadevergoeding gevraagd worden. De klachtencommissie kan ook ambtshalve beslissen dat de zorgaanbieder schadevergoeding moet betalen.

De betrokkene kan daarnaast ook schadevergoeding vragen als hij vindt dat de burgemeester de wet niet in acht heeft genomen bij het afgeven van de crisismaatregel. Die schadevergoeding moet hij vragen aan de rechter. Dat kan hij ook doen wanneer hij vindt dat degene, die verplichte zorg heeft toegepast in de periode voor het afgeven van de crisismaatregel dat onterecht en in strijd met de wet heeft gedaan. Als hij vindt dat de officier of de rechter de wet niet goed heeft toegepast kan hij ook aan de rechter een schadevergoeding vragen. In al die gevallen kan de rechter, indien hij het eens is met de betrokkene, een schadevergoeding naar billijkheid toekennen.

Dit is een uitgave van

Ministerie van
Volksgezondheid, Welzijn en
Sport Bezoekadres
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Telefoonnummer: 070-340 7911

Postadres
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

www.rijksoverheid.nl/vws
www.dwangindezorg.nl